

Opinia o dorobku naukowym i pracy habilitacyjnej dr n. med. Jerzego Lubikowskiego nt. „Ocena skuteczności kompleksowego leczenia chirurgicznego jatrogennych uszkodzeń dróg żółciowych powstałych w następstwie zabiegów chirurgicznych oraz metod zapobiegania i leczenia powikłań żółciowych związanych z transplantacją wątroby”.

Dane osobowe

Dr n. med. Jerzy Lubikowski ukończył studia na Wydziale Lekarskim Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie w 1991 r. Podjęta aktywność naukowa zaowocowała uzyskaniem tytułu doktora nauk medycznych w roku 2000, na podstawie rozprawy „Porównanie przebiegu oraz wczesnych i odległych wyników operacji przepukliny pachwinowej wykonanej metodą Bassiniego i metodą zewnątrztrzewnową z użyciem laparoskopu”, napisanej pod kierunkiem Prof. dr hab. Stanisława Zielińskiego. Jerzy Lubikowski był zatrudniony początkowo w Oddziale Chirurgii Szpitala Rejonowego w Mogilnie, skąd po 2 latach przeniósł się do Szczecina. Przez rok pracował jako młodszy asystent w Oddziale Chirurgii Klatki Piersiowej Wojewódzkiego Specjalistycznego Szpitala Ftyzjo-Pulmonologicznego, na stanowisku asystenta: 8 lat w Oddziale Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego, 4 lata w Oddziale Chirurgii Onkologicznej Zachodniopomorskiego Centrum Onkologii, przez rok w Klinice Chirurgii Ogólnej, Gastroenterologicznej i Małoinwazyjnej Samodzielnego Publicznego Państwowego Szpitala Klinicznego Nr 1 Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego, by od 2018r. podjąć pracę w Klinice Chirurgii Ogólnej i Onkologicznej tego samego szpitala. Rozwój zawodowy dr Jerzego Lubikowskiego był wzbogacony o 2-miesięczny staż w Department of Hepatobiliary Surgery and Liver Transplantation, Groningen University Medical Center w Holandii – w 2004 r. oraz w zakresie chirurgii onkologicznej – w 2015r. Habilitant uzyskał specjalizację II stopnia z chirurgii ogólnej w 1999r. oraz z transplantologii klinicznej - w 2007r.

1. Ocena osiągnięcia naukowego pt. „Ocena skuteczności kompleksowego leczenia chirurgicznego jatrogennych uszkodzeń dróg żółciowych powstałych w następstwie zabiegów chirurgicznych oraz metod zapobiegania i leczenia powikłań żółciowych związanych z transplantacją wątroby”.

Osiągnięcie naukowe dr Lubikowskiego opiera się na 4 monotematycznych publikacjach, w większości których habilitant jest pierwszym autorem. Łączny IF tych prac

wynosi 5,391, a punktacja MNiSW - 137. Prace powstały w Pododdziale Chirurgii Wątroby, Trzustki, Dróg Żółciowych i Transplantacji Wątroby Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Szczecinie.

Pierwsza z cyklu prac – „Reduction of biliary complication rate using continuous suture and no biliary drainage for duct-to-duct anastomosis in whole-organ liver transplantation”, opublikowana w *Transplantation Proceedings*, porusza techniczne zagadnienia transplantacji wątroby w kontekście powikłań ze strony dróg żółciowych. Jerzy Lubikowski, choć umieszczony na drugiej pozycji, miał udział w powstaniu publikacji równoważny z pierwszym autorem. Na podstawie przeprowadzonych 101 operacji ortotopowego przeszczepienia wątroby, autorzy opisali ewolucję techniki od szycia przewodu żółciowego dawcy i biorcy szwami pojedynczymi na drenie, poprzez rezygnację z drenu, do zastąpienia pojedynczych szwów - szwem ciągłym. Modyfikacja techniki doprowadziła do zmniejszenia częstości nieszczelności dróg żółciowych, a tym samym do poprawy wyników leczenia.

W kolejnych trzech pracach, w których habilitant jest pierwszym autorem, poruszane są różne aspekty uszkodzeń dróg żółciowych.

W publikacji: „Surgical management and outcome of bile duct injuries following cholecystectomy: a single-center experience”, wydrukowanej w *Langenbecks Archives of Surgery*, dr n. med. J. Lubikowski przedstawił analizę uszkodzeń dróg żółciowych podczas cholecystektomii, które wymagały leczenia w szczecińskim ośrodku. Pomimo, że 14 z 35 pacjentów miało wysokie uszkodzenia (III lub IV stopnia w klasyfikacji Bismutha). Choć naprawa tego typu uszkodzeń jest bardzo trudna, wyniki przedstawione przez habilitanta świadczą o doskonałym opanowaniu techniki operacyjnej i bardzo dobrych wynikach leczenia: przy średnim okresie nadzoru pooperacyjnego zbliżonym do 5 lat, 92% operowanych pacjentów pozostawało w dobrym stanie ogólnym i miało zachowaną prawidłową czynność wątroby. Autorzy wyciągnęli wniosek, że hepaticojejunostomia sposobem Hepp-Coinaud daje długotrwałe dobre wyniki leczenia. Dodatkowym spostrzeżeniem zespołu była obserwacja, że odroczonej rekonstrukcja po okresie zewnętrznego drenażu żółci może być najlepszą opcją w leczeniu uszkodzeń dróg żółciowych po cholecystektomii.

Następna praca: „Liver transplantation as an ultimate step in the management of iatrogenic bile duct injury complicated by secondary biliary cirrhosis”, która ukazała się w *Annals of Transplantation*, porusza szczególnie trudny aspekt leczenia chorych, u których w wyniku jatrogennego uszkodzenia dróg żółciowych doszło do wtórnej marskości wątroby. J.

Lubikowski wraz ze współautorami przeanalizowali transplantacje wątroby przeprowadzone u pacjentów z marskością narządu wtórną do kalectwa żółciowego. Spośród 5 pacjentów 3 miało uszkodzenie dróg żółciowych typu A lub B według Strasberga. Okres od pierwotnego uszkodzenia dróg żółciowych do przeszczepienia wątroby wynosił średnio 11 lat. Na uznanie zasługują bardzo dobre wyniki leczenia przy średnim okresie obserwacji powyżej 4 lat. Autorzy zwrócili uwagę, że marskość wątroby wydawała się wynikać z serii nieadekwatnych operacji naprawczych, przeprowadzonych w ośrodkach chirurgicznych bez odpowiedniego doświadczenia. Podkreślili konieczność kierowania pacjentów do leczenia w ośrodkach referencyjnych.

Ostatnia z prac, stanowiących osiągnięcie naukowe: „Difficult iatrogenic bile duct injuries following different types of upper abdominal surgery: report of three cases and review of literature”, opublikowana w BMC Surgery, stanowi kontynuację wcześniejszych zainteresowań habilitanta powikłaniami ze strony dróg żółciowych. Opisał w niej trzy typy uszkodzeń dróg żółciowych po resekcji żołądka, laparoskopowej cholecystektomii oraz lewostronnej hemihepatektomii. Wszystkie trzy stanowiły szczególne wyzwanie terapeutyczne z powodu całkowitego przecięcia dróg żółciowych, późnego rozpoznania i zaawansowanych zmian zapalnych we wnętrzu wątroby. Pierwszy etap leczenia polegał na opanowaniu wycieku żółci oraz stanu zapalnego. Następnie przeprowadzano odroczoną naprawę dróg żółciowych. Podobnie jak w poprzedniej publikacji, autorzy podkreślili konieczność wczesnego kierowania pacjentów z powikłaniami tego typu do ośrodków dysponujących odpowiednim doświadczeniem w naprawie dróg żółciowych.

Opisany cykl prac pozwala na identyfikację czynników rokowniczych w uszkodzeniach dróg żółciowych po różnych typach operacji brzusznych. Jest on ukoronowaniem specjalistycznego szkolenia i nabywanego przez lata doświadczenia w przeprowadzaniu najbardziej zaawansowanych operacji z zakresu dróg żółciowych. Dodatkowo wskazuje na potrzebę indywidualizacji leczenia chirurgicznego oraz dodatkowych działań, mających na celu zmniejszenie ryzyka powikłań u osób z uszkodzeniami dróg żółciowych. Stanowi to o znaczeniu nie tylko poznawczym, ale przede wszystkim praktycznym przeprowadzonych badań.

2. Ocena pozostałej aktywności naukowej

Dr n. med. Jerzy Lubikowski jest ponadto autorem lub współautorem 17 oryginalnych prac naukowych o łącznym IF 23,864 oraz 24 prace oryginalne w czasopismach bez IF. 7 opisów przypadków i 1 praca poglądowa oraz jeden rozdział w podręczniku krajowym

dopełniają łączną punktację IF do 28,213 oraz MNiSW do 574. Dr Lubikowski jest także współautorem 72 komunikatów zjazdowych, w tym 29 ze zjazdów międzynarodowych. Jego prace mają łącznie 182 cytowania (stan z 09.04.2020), a współczynnik Hirscha wynosi 8.

Omawiane badania naukowe dr n. med. Jerzego Lubikowskiego, które znalazły swoje odzwierciedlenie w postaci publikacji, dotyczą głównie 4 zagadnień, z których 3 pierwsze odzwierciedlają zainteresowania habilitanta technikami małoinwazyjnymi, a ostatnie - jego kompetencje z zakresu transplantologii:

1. Wideoskopowe operacje guzów nadnerczy

Pionierskie doświadczenia na skalę krajową, związane z przeprowadzeniem pierwszych w Polsce operacji małoinwazyjnych nadnerczy z dostępu przezotrzewnowego i zaotrzewnowego bocznego oraz tylnego – stały się punktem wyjścia do przygotowania łącznie 8 prac opublikowanych w European Journal of Surgical Oncology, Polskim Przeglądzie Chirurgicznym, Videochirurgii, Endokrynologii Polskiej i Wiadomościach Lekarskich. Główna uwaga badacza poświęcona była wynikom pierwszych adrenalektomii z dostępu małoinwazyjnego oraz ich porównaniu do operacji metodą klasyczną. Wyniki te były także prezentowane na 6 Światowym Kongresie European Association for Endoscopic Surgery (EAES). Własne doświadczenia w zakresie pozwoliły zespołowi J. Lubikowskiego na szkolenie chirurgów z innych polskich ośrodków.

2. Operacje trzustki

W oparciu o doświadczenia międzynarodowe, zespół chirurgów szczecińskich, z aktywnym udziałem habilitanta, wykonał pierwsze w kraju laparoskopowe operacje: zespolenie torbieli trzustki z żołądkiem, wyłuszczenie wyspiaka trzustki oraz obwodową resekcję trzustki z zachowaniem śledziony. Opracowaną technikę operacyjną, przebieg oraz wyniki małoinwazyjnych operacji trzustki zostały przedstawione dwukrotnie w Videochirurgii i raz w Polskim Przeglądzie Chirurgicznym oraz 12 razy na kongresach medycznych. Aspekty techniczne zaawansowanych operacji trzustki zostały opisane przez zespół, którego członkiem był J.Lubikowski, w: European Surgical Research oraz dwukrotnie w w Hepatogastroenterology. Kolejne trzy publikacje: w Journal of Cellular and Molecular Medicine oraz 2 w Polskim Merkuryszu Lekarskim, dotyczyły guzów torbielowatych trzustki oraz diagnostyki raka trzustki.

3. Operacje videoskopowe przepuklin pachwinowych

W kilka lat po pierwszych opisach wideoskopowych operacji przepuklin pachwinowych metodą całkowicie zewnątrzotrzewnową (TEP – totally extraperitoneal procedure), zabiegi takie zostały wprowadzone przez zespół chirurgów, w którym ważną rolę odgrywał J. Lubikowski. Ich technikę i wyniki autorzy porównali ze stosowaną wówczas powszechnie techniką Bassiniego. Doświadczenia zespołu, w tym powikłania – inne, niż we wcześniej stosowanych metodach – zostały przedstawione w *Hernia*, *Polskim Przeglądzie Chirurgicznym*, *Wiadomościach Lekarskich*, oraz 4 razy w *Videochirurgii*. Stały się one także przedmiotem prezentacji podczas 15 kongresów medycznych w Polsce i na świecie. Uwieńczeniem porównawczych badań habilitanta na temat różnych metod operacji przepuklin pachwinowych stała się jego praca doktorska, którą obronił w 2000r. pod kierunkiem Prof. Stanisława Zielińskiego w Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie.

4. Wyniki transplantacji nerek oraz wątroby.

W latach dziewięćdziesiątych J. Lubikowski zaangażował się w badania na temat metod leczenia powikłań chirurgicznych transplantacji nerek. Wpływ techniki operacyjnej na powikłania ze strony zespalanych naczyń krwionośnych oraz refluks pęcherzowo-moczowodowy i zbiorniki chłonki po przeszczepieniu nerki zostały opisane w *Polskim Przeglądzie Chirurgicznym* oraz dwukrotnie w *Annals of Transplantation*. Były także prezentowane podczas 8 Światowego Kongresu EAES. Swoje zainteresowania w zakresie transplantologii habilitant kontynuował, wdrażając program przeszczepiania wątroby. Zaowocowało to kolejnymi 2 publikacjami w *Annals of Transplantation*. Szczególne zagadnienie w transplantologii klinicznej, jaki jest pilne przeszczepienie wątroby z powodu jej ostrej niewydolności stało się przedmiotem 2 publikacji w *Transplantation Proceedings*. J. Lubikowski jest współautorem 3 publikacji na temat aspektów naczyniowych transplantacji wątroby i jej powikłań: w *Clinical Transplantation*, *Transplantation Proceedings* i *Hepatogastroenterology*. Analiza przydatności rekombinowanego czynnika krzepnięcia VIIa oraz stosowanych leków immunosupresyjnych po przeszczepieniu wątroby stały się głównym tematem publikacji w: *Transplant International* i trzykrotnie w *Transplantation Proceedings*.

3. Ocena w zakresie dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej

Dr n. med. Jerzy Lubikowski prowadził liczne szkolenia w zakresie wykonywania wideoskopowych operacji guzów nadnerczy. Umożliwiło to popularyzację tej nowoczesnej

metody terapeutycznej w Gdańsku, Krakowie, Kielcach, Katowicach oraz innych ośrodkach w Szczecinie.

Habilitant był kierownikiem specjalizacji czterech lekarzy, w tym trzech w zakresie chirurgii ogólnej i jednego – transplantologii klinicznej.

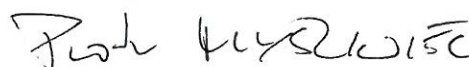
Dr Lubikowski uczesniczył w utworzeniu Zespołu Laparoskopowego Oddziału Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Szczecinie, którym później kierował. Był także współzałożycielem Pododdziału Chirurgii Wątroby, Trzustki i Dróg Żółciowych i Transplantacji Wątroby Oddziału Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Szczecinie.

Uzyskał nagrodę Europejskiego Towarzystwa Transplantacji Narządów za wkład w rozwój transplantacji wątroby.

Podsumowanie

Dr n. med. Jerzy Lubikowski jest naukowcem dojrzałym do samodzielności i bardzo doświadczonym klinicystą. Wykazał się umiejętnością połączenia wysoko specjalistycznej praktyki chirurgicznej z pracą naukową w zakresie powikłań dotyczących dróg żółciowych: Zaowocowało to zestawem 4 spójnych publikacji w renomowanych czasopiśmie zagranicznych. Biorąc pod uwagę główny udział habilitanta w ich przygotowaniu, cykl prac objętych tytułem „Ocena skuteczności kompleksowego leczenia chirurgicznego jatrogennych uszkodzeń dróg żółciowych powstałych w następstwie zabiegów chirurgicznych oraz metod zapobiegania i leczenia powikłań żółciowych związanych z transplantacją wątroby” można uznać za samodzielny wkład dr Lubikowskiego do wiedzy na temat uszkodzeń dróg żółciowych w chirurgii. Łączny dorobek w postaci 53 publikacji pełnotekstowych o łącznym IF - 33,604 oraz punktacji MNiSW - 731 świadczą o dużym zaangażowaniu oraz świetnym warsztacie naukowym habilitanta. Mocną stroną dr Lubikowskiego jest jego udział w pionierskich operacjach małoinwazyjnych nadnerczy, trzustki i przepuklin oraz duże doświadczenie dydaktyczne, które zdobył szkoląc lekarzy w zakresie małoinwazyjnych technik chirurgicznych.

Stwierdzam, że dr n. med. Jerzy Lubikowski spełnia wszystkie warunki stawiane kandydatom do stopnia naukowego doktora habilitowanego i wnioskuję o dopuszczenie go do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

Dr hab. n. med. Piotr Mysliwiec
specjalista chirurg
1170222